

A LENDA DE SAN XULIÁN O HOSPITALARIO

Gustave Flaubert, *A lenda de San Xulián o hospitalario*. Traducción de Emma Lázare. Texto dixital traducido: <http://www.bivir.com/bvsanxulian.html>. Texto dixital orixinal (*La Légende de Saint Julien l'Hospitalier*): <http://gallica.bnf.fr/>

A traducción que nos ocupa resulta, en termos xerais, aceptable. O trasvasamento de significados do texto orixinal ó texto meta é correcto: a traductora non malinterpreta pasaxes nin deixa conceptos sen traducir. Os aspectos mellorables vémoslos á hora de formular de xeito natural algunhas frases galegas equivalentes ás da lingua de orixe, xa que en moitos casos a traducción literal fai que se prefiran formas estrañas ó galego, materializadas, por exemplo, no emprego de fórmulas sintácticas e preposicións propias do francés. Isto indícanos, daquela, que estamos ante unha traductora competente que emprega un método mellorable.

Os acertos, que sempre custa máis identificar cós desacertos (o que non deixa de ser ingrato para o esforzado traductor, e tamén para o deostado crítico), achegan de cando en vez un brillo especial a esta traducción, razoablemente fluída. Estámonos a referir, por exemplo, a «durmía coma un frade» (*s'endormait comme un moine*), onde a palabra *frade* se prefire a *monxe*, por ser a primeira moito máis habitual na cultura galega e moito máis productiva na súa fraseoloxía (“cadela de frade”, “comer/beber coma un frade”, etc.). A frase «Longas gárgolas, figurando dragóns» (*Des longues gouttières, figurant des dragons*) resulta case cunqueiriana, e recupera un uso hoxe algo esquecido do verbo “figurar”. E tamén en «co chan estrado de follaxe» (*sur des jonchées de feuillage*) comprobamos que houbo un esforzo por adaptar unha realidade á nosa cultura, preferindo á fácil “alfombra de follas”, o máis galego e rural “estrar” ou “estrumar” o chan.

Volvendo ós factores negativos (ós que debemos dar máis importancia na traducción ca ós positivos), comprobamos que, en xeral, a maioría das cuestións que habería que mellorar débense a unha traducción excesivamente literal, por unha falta de revisión (tamén perceptible no número de grallas) ou por non deixar un período suficiente de distanciamento entre a traducción e a revisión. É moi común que aparezan erros (mesmo erros graves e evidentes para un lector que descoñeza o texto de partida) cando o tempo non permite distanciarse do texto orixinal, ou cando o traductor está tan metido no texto de partida que non repara en interferencias visibilísimas para un lector corrente. Resulta, daquela, de fundamental importancia que a revisión das traduccions se faga cun mínimo lapso de tempo e, de ser posible, que a efectúe unha persoa distinta do traductor.

O texto bota en falta, tamén, o proceso de corrección de probas a que se someten as obras destinadas a seren publicadas en editoriais convencionais, para depuralo de solucións non normativas.

Recollemos a continuación, en oito apartados, as tendencias erróneas máis sistemáticas que produce a tradución excesivamente literal de *La Légende de Saint Julien l'Hospitalier*.

1. Omítense elementos que non existen na lingua orixinal pero que son necesarios na lingua meta (infratradución).

TEXTO TRADUCIDO: tódolos días pasaba unha multitude ante el, con xenuflexións e beixamáns

ORIXINAL: *chaque jour, une foule passait devant lui, avec des genuflexions et des baise-mains*

TRADUCCIÓN PROPOSTA: tódolos días pasaba unha multitude ante el, facendo/ofrecendo/brindando xenuflexións e beixamáns

TT: incapaz do menor movemento

TO: *incapable du moindre mouvement*

TP: incapaz de facer o menor movemento

TT: o vento traíalle ós oídos como estertores de agonía;

TO: *le vent apportait à son oreille comme des râles d'agonie*

TP: o vento traíalle ós oídos sons que parecían/semellantes a estertores de agonía;

TT: un xardín onde combinacións de flores debuxaban iniciais enlazadas

TO: *un parterre où des combinaisons de fleurs dessinaient des chiffres*

TP: un xardín onde diversas combinacións de flores debuxaban iniciais enlazadas/onde se vían combinacións de flores que debuxaban...

2. Mantéñense elementos existentes na lingua orixinal, que resultan innecesarios na lingua meta (sobretadución).

TT: amarrados á percha por categorías de tamaño

TO: *attachés par rang de taille*

TP: amarrados á percha por tamaños

TT: o fondo da súa bolsa estaba baleiro

TO: *le fond de leur bourse était vide*

TP: a súa bolsa estaba baleira/tiñan a bolsa baleira

TT: non reapareceu nunca máis

TO: *ne reparut plus.*

TP: non apareceu nunca máis/non volveu aparecer

3. Tradúcense literalmente certas realidades descritas, que se deberían reformular (desculturizar) para que resultasen naturais baixo o punto de vista da cultura galega.

TT: O espeto maior da cociña podía facer xirar un boi;

TO: *La maîtresse broche de la cuisine pouvait faire tourner un boeuf*

TP: No espeto maior da cociña podíase asar un boi (sen que sexa necesario indicar que “xiraría”).

TT: Coa fronte entre as mans

TO: *Le front dans les deux mains*

TP: Coas mans na cabeza

4. A tradución literal de certos esquemas lingüísticos do francés resulta antinatural en galego.

TT: pequenos camiños

TO: *petits chemins*

TP: camiñiños, carreiros, vieiros...

TT: As puntas da súa touca rozaban o lintel das portas

TO: *Les cornes de son hennin frôlaient le linteau des portes*

TP: Rozaba os linteis das portas coas puntas da touca

TT: formidables animais que saltan ó ventre dos xinetes

TO: *bêtes formidables qui sautent au ventre des cavaliers*

TP: formidables animais que lles saltan ó ventre ós xinetes

5. Calcos que dan lugar a un resultado inintelixible.

TT: por diversión un anano saíu dun paté

TO: *Par divertissement un nain sortit d'un pâté*

TP: Houbo un espectáculo no que un anano saíu do interior dunha torta

TT: Era un bohemio de barba trenzada

TO: *C'était un bohême à barbe tressée*

TP: Era un mendigo/vagabundo...

6. Traducción literal de preposicións que son inadecuadas.

TT: **o emperador de Occitania, que triunfara dos musulmáns**

TO: *l'Empereur d'Occitanie ayant triomphé des Musulmans*

TP: o emperador de Occitania, que triunfara sobre os musulmáns

TT: **el dubidaba en seguir avanzando**

TO: *il hésitait à s'avancer*

TP: el dubidaba se seguir avanzando

7. Traducción literal de oracións simples que deberían ser compostas na lingua meta.

TT: **Nada lle aseguraba á rapaza que o seu esposo fose fillo deles. Déronlle unha proba, describindo unhas marcas particulares que aquel tiña sobre a pel.**

TO: *Rien n'assurait à la jeune femme que son époux fût leur fils.*

Ils en donnèrent la preuve en décrivant des signes particuliers qu'il avait sur la peau.

TP: Nada lle aseguraba á rapaza que o seu esposo fose fillo deles, polo cal eles/e entón eles, déronlle unha proba...

8. Traducción literal que dá lugar a oracións comprensibles, polo seu contido semántico, pero estrañas á lingua meta.

TT: **Marchou, mendigando a vida polo mundo.**

TO: *Il s'en alla mendiant sa vie par le monde.*

TP: Marchou, de mendigo polo mundo.

TT: **Xirando a maza desfíxose de catorce cabaleiros.**

TO: *En tournant sa masse d'armes, il se débarrassa de quatorze cavaliers.*

TP: Facendo xirar a maza...

TT: **indios cor de ouro**

TO: *des Indiens couleur d'or*

TP: indios de pel dourada

TT: **onde o trataba duramente**

TO: *où il le traitait durement*

TP: onde o trataba con crueldade/dureza

Moisés Rodríguez Barcia